

Meer profijt van inheemse fruitbomen

Inheemse fruitbomen zijn in de Sahel belangrijk voor de bodemvruchtbaarheid en om van te eten en producten van te verkopen. Alle sociale klassen zijn daarin betrokken. Maar er is meer mogelijk, laat onderzoek zien waar het LEI aan meewerkte.

Het LEI werkte de afgelopen vier jaar samen met universiteiten en instituten uit Burkina Faso, Mali, Niger, Denemarken en Engeland aan het Europese project SA-Fruit. Doel van dit project was het verbeteren van de leefomstandigheden van mensen in de Sahel, door verbeterd beheer en gebruik van bomen als de baobab en de néré. Dagelijks eten mensen in steden en dorpen en in alle sociale klassen producten van die bomen zoals fruit en bladen, tonen huishoudstudies aan waar het LEI aan meewerkte. Kinderen plukken bijvoorbeeld wilde rozijnen als ze naar school wandelen. 'Voor vrouwen is de verkoop van producten een onmisbare inkomstenbron, en de bomen helpen boeren de schaarse periode door aan het eind van het droge en het begin van het natte seizoen', vertelt Jolanda van den Berg van het LEI. 'Maar in de gebieden waar wij onderzoek deden zag je ook dat door overexploitatie en slecht beheer de vraag groter was dan het aanbod. Bestaande kennis over bijvoorbeeld vermeerderingstechnieken bereikt de dorpen niet en bottom-up lerende activiteiten als farmer field schools ontbreken.' LEI-onderzoekers brachten samen met Afrikaanse collega's, boeren en organisaties in de onderzoeksregio's de problemen in kaart en keken waar er kansen lagen voor beter beheer en vermarkting van producten. Een probleem is

dat het lastig is te zeggen van wie bomen zijn, net als hoe het beheer is geregeld. 'Volgens lokaal recht zijn de bomen van de mensen zelf, volgens het staatsrecht is dat alleen zo als de boom op een stuk land staat waar een officiële landtitel op rust. En die heeft bijna niemand', vertelt Van den Berg. Maar zelfs met zo'n titel zijn er allerlei belemmeringen voor duurzaam beheer. Zo mogen bomen niet gesnoeid worden zonder vergunning, terwijl dat voor de boom en het gewas eronder vaak wel nodig is. Tegelijkertijd plant het gros van de Burkinese en Malinese boeren fruitbomen aan.

Lokaal recht

Door decentralisatie komen er wel meer juridische mogelijkheden om gezag over gebruik, beheer en toegang tot de bomen lokaal te regelen. Er zit alleen weinig kracht achter de uitvoering en dorpelingen zijn slecht op de hoogte en niet toegerust om procedures te volgen. Daarnaast speelt dat in het lokale recht de mannen het voor het zeggen hebben. Als producten meer geld gaan opleveren, kunnen mannen zich die bomen gaan toe-eigenen, waardoor het inkomen van vrouwen daalt en de voedselzekerheid van gezinnen in gevaar komt. Van den Berg: 'Je moet daar oog hebben. Wij werkten altijd met aparte vrouwengroepen. Er zijn ook voorbeelden van projectinitiatieven

waarbij vrouwen collectief een stuk land onderhandelden bij de lokale leiders, door mannen een actieve rol te geven in de beheersstructuur.'

De boomproducten kunnen meer opleveren met onder meer beter beheer en opslag, meer verpakking en bewerking, en als huishoudens hun krachten bundelen waardoor ze grotere hoeveelheden kunnen aanleveren, wat een sterkere onderhandelingspositie geeft. 'De markt is namelijk erg gefragmenteerd en vrouwen krijgen te lage prijzen voor hun producten in vergelijking met prijzen verder in de keten.' Eén van de dingen waar Van den Berg zelf blij mee is, is dat ze in Burkina Faso de mensen die op nationaal niveau werkten aan marktontwikkeling en geïntegreerd beheer bijeen wist te brengen, wat veel energie en uitwisseling opleverde. Er ligt nu een idee voor oprichting van een nationaal platform waar zowel het ministerie van milieu als ngo's, internationale onderzoeksinstituten zoals CIFOR en de Nederlandse ontwikkelingsorganisatie SNV mee aan de slag willen.

Cluster	Kennisbasis Inrichting en gebruik groene en blauwe ruimte
Informatie:	www.kennisonline.wur.nl www.safruit.org
Contact:	Jolanda.vandenBerg@wur.nl 070 - 335 81 65

Voor vrouwen in de Sahel is de verkoop van boomvruchten een onmisbare inkomstenbron.